

УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ХОРЕМЕЙСТЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Борисенко Тамара Георгіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії,
історії музики та методики музичного виховання ІФІМ
РВНЗ „Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта)*

Постановка проблеми. У сучасних умовах удосконалення освітньо-виховної практики і відродження хорових співацьких традицій в Україні актуалізується потреба в педагогах-музикантах, педагогах-вихователях як особах творчих, здатних до продуктивного спілкування з підростаючим поколінням. Історичний аналіз категорії спілкування показує, що воно присутнє в усіх видах діяльності, будучи найважливішою частиною людського буття. У педагогічній професії спілкування стає особливо необхідним, оскільки воно закладене в природі цього процесу.

У музичній педагогіці спілкування виступає тим генеруючим інструментом, за допомогою якого здійснюється передача професійної інформації від викладача до студента. В зв'язку з цим зростає потреба в перегляді концептуальних підходів до професійно-педагогічного трактування майбутнього педагога-музиканта як творчої особи.

Мета статті. Виявити ефективність творчої діяльності студентів при формуванні професійного спілкування на практичних хорових заняттях.

Аналіз досліджень з теми статті. Новаторські процеси проникнення теорії і практики музично-педагогічної хорової освіти в життя, які покликані здійснювати сьогодні випускники ВНЗ на всіх рівнях педагогічної системи України (від загальноосвітньої школи до ВНЗ), надають необмежені можливості для творчої ініціативи педагога-хормейстера. За Б. Яворським, хоровою школою можна вважати рівень оволодіння хормейстером засобами хорової діяльності, які забезпечують уособлену професійну наступність і спадкоємність світоглядних, музично-естетичних і технологічних ознак діяльності суб'єктів хорової культури [2, с. 478].

Успішність вирішення багатьох проблем системи музично-педагогічної хорової освіти багато в чому залежить від того, як відбувається перетворення студента з старанного виконавця на фахівця-творця, в особу, що має необхідну творчу свободу, гнучкість і самостійність [1, с. 76]. Формуванню особистості майбутнього педагога-музиканта (педагога-хормейстера) пов'язане й з його ознайомленням з працями, де йдеться про новітні філософські, естетичні, психологічні, мовознавчі, музично-історичні напрацювання музикознавців [3; 4].

Теоретичні погляди та педагогічні принципи визначного представника української національної диригентсько-хорової школи М. Колесси дозволяють зробити висновок про те, що ним створено цілісну наукову та педагогічну систему формування диригента [5]. Зважаючи на унікальність цієї системи, широкий обсяг поставлених проблем та поглибленість їх розв'язання, новаційний характер багатьох теоретичних положень наголошує на їх важливості для подальшої розробки концептуальних засад сучасної хорової освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Багато факторів впливають на формування педагога-хормейстера, таких, наприклад, як взаємодія, що виступає як інтегруючий чинник педагогічного процесу, сприяючий появі особистісних новоутворень у кожного з суб'єктів спільної музичної діяльності, практична робота студента та ін., і тому професія керівника хорового колективу є комплексна і має багато складових. Останнім часом у системі музично-педагогічної освіти Республіканського вищого навчального закладу „Кримський гуманітарний університет” (м. Ялта) відбувається підготовка студентів зі спеціалізації педагога-хормейстера, тобто використання професійних знань, умінь і навичок не лише у рамках професії учителя музики, а й керівника хорового колективу, хорових і музичних студій, хормейстера в ДМШ і керівника хору в загальноосвітніх школах.

У той же час ми стикаємося з різними психологічними особливостями особистості студента при оволодінні цією професією, це – зацікавленість у майбутній професії, самооцінка з диригування, мотиви творчої самореалізації та ін. Одна з найголовніших проблем обумовлена самою специфікою диригентсько-хорової діяльності – спілкуванням з колективом. Усі уміння і навички, засвоєні в період професійного становлення, студент, як майбутній хормейстер, постійно вдосконалює у формах і методах своєї практичної діяльності, таких, як: метод творчої уяви, обговорення музичного матеріалу в формі групових дискусій та ін. Залучаючи студента в стінах ВНЗ до пошукової професійної роботи, творчого мислення і самостійних дій, викладач сприяє становленню його особистості у якості педагога-хормейстера.

Впровадження в практичну діяльність хорового класу різних форм і методів активної взаємодії хорового колективу і студента-хормейстера намітило підхід у визначенні багатьох позицій продуктивного навчання: оволодінні студентами різними методами осягнення вокально-хорових творів та їх виконавської інтерпретації, взаємобогачучому діалозі, власному музичному кругозорі. Активна роль колективу і коригуюча позиція викладача викликає у студента потребу до пізнання, до розвитку необхідних для самостійної навчально-практичної діяльності умінь.

Студент у своїй практичній роботі з хоровим колективом прагне навчитися управляти репетиційним процесом, чути багатогранність хорового звучання і викликати своєю діяльністю емоційну віддачу колективу. Данні задачі досить складні і вимагають, окрім професійних умінь і навичок, величезних вольових зусиль і вироблення в собі організаторських якостей.

Багатофункціональне завдання студента, який працює з хоровим колективом залежить і від того, наскільки розвинена його здатність до самовдосконалення в творчому процесі.

Спілкування в музичній педагогіці, особливо у формі хорового навчання, пов'язане з певною специфікою цього навчального процесу. Інтерактивна частина його (міжособова взаємодія) має на меті наявність необхідних педагогічних якостей і здібностей, які є визначальними в розвитку творчого характеру навчання. Компетентність студента у творчому спілкуванні служить важливим показником повноцінної підготовки майбутнього педагога, який формується на хорових заняттях. Тому, формування творчого спілкування в умовах хорового класу – актуальна мета майбутнього хормейстера. Форми діалогічного спілкування, включаючи діалогічність самого змісту мислення і діяльності, визначають, зрештою, тип відносин між студентом та хором і в цьому випадку стають вирішальними у творчому навчанні.

Комунікативні здібності студентів, необхідні для формування творчого спілкування при роботі з хоровим колективом, це, передусім, втілення музичного змісту засобами мануальної техніки, здатність до психологічного контакту з колективом, в який входить логічно чітка побудова своїх зауважень.

Викладачами техніки хорового диригування розробляються й застосовуються прийоми з вокально-хорової підготовки, що включають спеціальні знання, спрямовані на оптимізацію творчого пошуку студентів і виявляють їх творчу самостійність. До них відноситься усвідомлення творчої проблеми, пошук шляхів, принципу її вирішення,

зародження, поява творчого бачення створення моделі, розробка задуму, верифікація, тобто практична перевірка гіпотези і реалізація результату творчої діяльності.

У процесі підготовки студента до роботи з хором над музичним твором, який виноситься на контрольне прослуховування, викладачі звертають увагу на особливості творчого спілкування і прояв майбутнім хормейстером самостійності в його музичній діяльності. Майбутній керівник хорового колективу прагне напрацьовувати свій творчий стиль спілкування на практичних заняттях, проявляє компетентність в хормейстерській діяльності, що обумовлює його творчий потенціал самостійної практичної роботи на хоровому занятті, виступає якісним показником ефективності професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця. Таку ініціативу студентів, що проявляється саме в змісті й формі їх практичної хорової діяльності, необхідно підтримувати викладачами на всіх стадіях навчального процесу.

Висновок. При формуванні професійного спілкування на практичних хорових заняттях відбувається активізація творчої діяльності студентів-майбутніх керівників хорових колективів.

Резюме. В статті „Совершенствование обучения будущего педагога-хормейстера в современных условиях высшей школы” обращено внимание на оптимизацию творческого поиска студентов, проявление их творческой индивидуальности как на занятиях индивидуального цикла хоровых дисциплин, так и на занятиях хорового класса.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка, обучение, педагог-хормейстер.

Резюме. В статті „Вдосконалення навчання майбутнього педагога-хормейстера в сучасних умовах вищої школи” звернена увага на оптимізацію творчого пошуку студентів, прояв їх творчої індивідуальності як на заняттях індивідуального циклу хорових дисциплін, так і на заняттях хорового класу. **Ключові слова:** професійно-педагогічна підготовка, навчання, педагог-хормейстер.

Summary. In the article „Of Perfection of studies of future teacher-choir-master in the modern terms of higher school” convolute attention on optimization of creative search of students, display of them creative individuality both on employments of individual cycle of choral disciplines and on employments of choral class. **Keywords:** professionally-pedagogical preparation, studies, teacher-choir-master.

Література

1. Абдуллин Э.Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования. – М.: Прометей, 1990. - 188 с.
2. Академія музичної еліти України: Історія та сучасність: До 90-річчя Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського / Авт.-упоряд.: А.П. Лашенко та ін. – К.: Муз. Україна, 2004. -560 с.
3. Горюхіна Н.О. Вчення про музичну форму: Підручник для музичних вищих навчальних закладів. – Київ, 1990. - Електронний варіант рукопису.
4. Задерацкий В. Музыкальная форма. Выпуск 2. – М.: Музыка. 2008. -528 с.
5. М.Ф. Колесса Основи техніки диригування. Друге видання. – К.: Музична Україна. 1973. -198 с.

Подано до редакції 14.05.2012